

**Світлана ШКВАРЧУК,**

*orcid.org/0000-0003-1762-2298*

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

(Чернівці, Україна) *s.shkvarchuk@chnu.edu.ua*

**Лілія ЗАБАРИЛО,**

*orcid.org/0000-0003-2764-1919*

студентка V курсу факультету іноземних мов

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

(Чернівці, Україна) *liliazabarylo@gmail.com*

## «ICH BIN IN SEHNSUCHT EINGEHÜLLT»: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР ПОЕТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ЗЕЛЬМИ МЕЕРБАУМ-АЙЗІНГЕР

Для глибшого розуміння та кращої інтерпретації творчості німецькомовних буковинських письменників необхідно вивчати їхню концептосферу. Визначення та детальний аналіз концептуальних домінантів дають змогу зрозуміти ідіостиль письменника, а також відтворити мовну картину світу автора. Незважаючи на велику кількість досліджень, присвячених вивченню різних аспектів літературного доробку німецькомовних письменників Буковини, з лінгвістичного погляду творчість єврейської поетеси Зельми Меєрбаум-Айзінгер залишається малодослідженою. Статтю присвячено дослідженню мовної репрезентації домінантних концептів у творчості Зельми Меєрбаум-Айзінгер. Мета статті – дослідження концептосфери авторки, а саме – детальний аналіз домінантних концептів. У науковій розвідці подано дефініції понять «концептуальна домінанта», «концептосфера», розглянуто термін «концепт» як основний об'єкт дослідження когнітивної лінгвістики. На основі зібраного матеріалу встановлено три концептуальні домінанти у творчості письменниці: SEHNSUCHT, LIED та NATUR. Застосовано метод контекстуального аналізу, що дав змогу виявити основні мовні засоби, які репрезентують концептуальні домінанти. Для порівняння кількісних співвідношень окремих слів-репрезентантів було застосовано метод кількісного аналізу, за допомогою якого визначено лексеми, які вербалізують концепт найчастіше. Завдяки застосуванню концептуального методу було описано та проаналізовано три визначених концепти. У статті розглянуто особливості становлення та формування концептуальних домінантів, проаналізовано засоби їх вербалізації, встановлено асоціативні ряди основних слів-репрезентантів за схожістю із смисловою відстанню 4–5 кроків. Проаналізовано синонімічні відношення мовних одиниць. Завдяки аналізу синонімічного ряду визначено основні ознаки концептів. Новий підхід до аналізу поетичного доробку Зельми Меєрбаум-Айзінгер сприяє кращій інтерпретації та популяризації творчості поетеси.

**Ключові слова:** домінантні концепти, концептосфера, вербалізація концептів, слова-репрезентанти, Зельма Меєрбаум-Айзінгер.

**Svitlana SHKVARCHUK,**

*orcid.org/0000-0003-1762-2298*

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Germanic, General and Comparative Linguistics

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

(Chernivtsi, Ukraine) *s.shkvarchuk@chnu.edu.ua*

**Liliia ZABARYLO,**

*orcid.org/0000-0003-2764-1919*

5<sup>th</sup> Year Student at the Faculty of Foreign Languages

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

(Chernivtsi, Ukraine) *liliazabarylo@gmail.com*

## “ICH BIN IN SEHNSUCHT EINGEHÜLLT”: THE CONCEPTUAL SPACE OF SELMA MEERBAUM-EISINGER'S POETRY

For deeper understanding and proper interpretation of the works by German-speaking writers of Bukovina, it is necessary to examine their conceptual sphere. Defining conceptual dominants and their detailed analysis make it

possible to understand the idiosyncrasy of the writer and to reproduce the linguistic picture of the author's world. Despite the large number of studies devoted to the research of various aspects of the literary works of Bukovina's German-speaking writers, the work of Jewish poetess Selma Meerbaum-Eisinger remains insufficiently explored from a linguistic point of view. The article is dedicated to the exploration of linguistic representation of dominant concepts in the work of Selma Meerbaum-Eisinger. The purpose of the article is to study the author's conceptual sphere, namely a detailed analysis of dominant concepts. The scientific research describes the definitions of the notions "conceptual dominant" and "conceptual sphere", the term "concept" is also considered as the main object of the study of cognitive linguistics. Based on the collected material, three conceptual dominants in the writer's work have been identified: SEHNSUCHT, LIED and NATUR. The method of contextual analysis was applied, which made it possible to identify the main linguistic means that represent conceptual dominants. The method of quantitative analysis was used to compare the quantitative ratios of individual representative words, and it helped to identify the lexemes, that verbalize the concept most often. Due to the application of the conceptual method, three defined concepts were described and analyzed. The special features of formation and development of the conceptual dominants are considered in this article, the means of their verbalization are analyzed, and associative series of the main representative words in similarity with semantic distance of 4–5 steps are identified. Synonymic relations of the language units are analyzed. Due to the analysis of the synonymous series, the main features of the concepts are revealed. A new approach to the analysis of Selma Meerbaum-Eisinger's poetic heritage contributes to a better interpretation and popularization of the poet's work.

**Key words:** dominant concepts, conceptual sphere, concept verbalization, representative words, Selma Meerbaum-Eisinger.

**Постановка проблеми.** В сучасному мовознавстві проблема людського начала в мові вивчається з урахуванням людини як її творця і користувача. Такий погляд на мову розширив межі лінгвістичних досліджень, зумовив виникнення сучасного напрямку мовознавства – когнітивної лінгвістики, основою якої є концепт. Все більшого значення набувають дослідження мовної картини світу, тому вивчення концептів, які формують мовну картину світу певного автора, є актуальним предметом дослідження лінгвістики. Людина мислить концептами, які відображають її досвід і знання, вони сприяють переробці суб'єктивного досвіду шляхом категоризації інформації на різноманітні вже вироблені суспільством класи. Тобто світ у свідомості людини постає у вигляді знань, думок, оцінок.

Концептуальні доміанти формуються на вербалізованих культурних концептах і часто трансформуються в твори письменників, утворюючи особливий ідіостиль певного автора. Системний аналіз доміантних концептів дає змогу простежити ментальні процеси в людському мозку і виявити основні характеристики та властивості текстового стилю письменника (Єсипенко, 2009).

**Аналіз досліджень.** Нині спостерігаємо стрімке зростання кількості досліджень, присвячених аналізу концептів. Різноманітні підходи до їх вивчення свідчать про зацікавленість учених у дослідженні концептуальних доміантів. Прихильниками лінгвістичного підходу є Д. С. Ліхачов, В. М. Теля, С. О. Аскольдов, В. В. Колесов та А. П. Мартинюк. У своїх працях учені стверджують, що концепт є категорією не тільки когнітивної лінгвістики, але й культурології. Дослідники наголошують, що концептуальні

домінанти можуть мати вербалізований характер, об'єктивуватися словами, словосполученнями, реченнями, а також вони можуть бути невербальними засобами передання культурної інформації (Мартинюк, 2012). Представники когнітивного підходу З. Д. Попова та Й. А. Стернін тлумачать концепт як явище ментального характеру. Вчені стверджують, що концепт – це одиниця пам'яті, що відображає цілісну картину світу у мозку людини. Для прихильників культурологічного підходу Г. Г. Слишкіна та Ю. С. Степанова, концепт є окремим носієм культури. Дослідження концептуальних доміантів за цим підходом означає аналіз культурної інформації, яку несе в собі концепт (Степанов, 2004: 42–43).

Теоретико-методологічною основою нашого дослідження є праці як українських, так і зарубіжних учених, зокрема «Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики» А. М. Приходька (Приходько, 2008) та робота чернівецької дослідниці Н. Г. Єсипенко «Концепт як оперативна одиниця лінгвокультурології» (Єсипенко, 2011). Окрім того, у процесі дослідження концептуальних доміантів ми зверталися до праці О. О. Селіванової «Основи лінгвістичної теорії тексту і комунікації» (Селіванова, 2002).

**Мета статті** – визначення та опис базових концептів у творчості єврейської письменниці Зельми Меєрбаум-Айзінгер – відомої буковинської поетеси, яка у 18-тирічному віці загинула в гетто Трансністрії. Творчий доробок авторки становить усього 57 віршів. Поезії Зельми Меєрбаум-Айзінгер – це перш за все вірші про нещасливе кохання, страждання, нещастя, що випали на долю дівчини, оскільки в 1941 році її родина була депортована до Трансністрії.

Літературознавці досліджують життєвий і творчий шлях авторки, особливості формування її ідіостилію. Тут варто передусім назвати таких дослідників, як: Вольфганга Еммеріха (Emmerich, 1991), німецьку письменницю Маріон Таушвіц (Tauschwitz, 2014) та німецького письменника й журналіста Юргена Зерке (Serke, 2007). А от із лінгвістичного погляду поезії Зельми Меєрбаум-Айзінгер є не досить вивченими. Наталія Шчиглевська входить до невеликої кількості дослідників, які у своїх працях описують саме мовні особливості текстового стилю авторки (Shchyhlevska, 2004).

**Виклад основного матеріалу.** Концепт можна розглядати як змістову сторону словесного знака, поняття, що стосується розумової, духовної сфери існування людини, зафіксоване в суспільному досвіді народу. Сукупність окремих концептів становить концептосферу. Вони репрезентують культуру нації на певному етапі її історичного розвитку. І концепт, і концептосфера – явища ментальні. А. М. Приходько виокремлює концептуальні домінанти як абстрактно привабливі змісти, тобто значущі для кожної людини блага. Концептуальні домінанти відображають зафіксовані у мові характеристики, які, маючи статус оцінного коду, характеризують поведінку носіїв окремої культури. Вони формують ідіостиль письменника, а системний аналіз домінантних концептів допомагає встановити основні характеристики стилю автора (Приходько, 2008: 303).

«Ich habe keine Zeit gehabt zuende zu schreiben»... Такими словами закінчувався альбом Зельми Меєрбаум-Айзінгер. Понад чверть століття він зберігався подругою як згадка, і лише в 1968 році частину віршів було опубліковано, а талант поетеси нарешті знайшов своїх шанувальників. Нині інтерес до життя і творчості Зельми зростає. Її поезії перекладені багатьма мовами, покладені на музику, знайшли втілення в драматургії, образотворчому мистецтві, а твори поетеси використовуються як допоміжний матеріал для вивчення тем голокосту та антисемітизму. Критики зазначають майстерність і літературне обдарування юної поетеси. Переважаючими у творчості Зельми Меєрбаум-Айзінгер є колискові пісні, пейзажна та інтимна лірика. Розкриваючи теми, властиві творам вказаного спрямування, дівчині вдається передати трагізм своєї долі та долі свого народу.

Щоб дослідити концептосферу Зельми Меєрбаум-Айзінгер нами було проаналізовано всі вірші письменниці, які входили до її альбому «Blütenlese», тобто вивчення концептуального про-

сторю Зельми Меєрбаум-Айзінгер проводилося на основі єдиної збірки письменниці «Ich bin in Sehnsucht eingehüllt» (Meerbaum-Eisinger, 2012). Ця збірка видана у 2012 р. чернівецьким видавництвом «Книги – XXI», переклад підготував доктор філологічних наук Петро Рихло. Визначення кількості і частотності вживання ключових слів-репрезентантів та їхніх синонімів, тобто кількісний аналіз, а також виокремлення ознак концептів, обрані як основні прийоми, дали можливість встановити домінантні концепти. Їх три: SEHNSUCHT, LIED та NATUR. Саме вони й формують концептуальний простір творчості поетеси. Про значущість цих концептів свідчать вже самі заголовки поезій. Як приклад можна навести такі: «Trauer», «Sehnsuchtslied», «Lied der Freude», «Welkes Blatt», «Regenlied», «Sonne im August» тощо.

Провідним елементом концептуального простору творів Зельми можна вважати SEHNSUCHT. Він проявляється як у трагічних, так і у ліричних поезіях. У першому випадку одкровення письменниці викликані усвідомленням суспільної катастрофи, зумовленої подіями нацистської окупації та румунським загарбанням. Тут туга виступає втіленням розпачу, смутку за спокійним, мирним життям. Незважаючи на вік, дівчина змогла досягнути всю глибину своєї трагічної долі («Das Leben ist bunt. Du willst mich töten. Weshalb? Auf tausend Flöten weint Wald»). У ліричних творах дівоче серце огортає туга за коханням, якому не судилося мати продовження:

*«Ich bin in Sehnsucht eingehüllt  
und sehne mich an dir»,  
und ferne, irgendwo, das schluchzt  
und geigt die Sehnsucht,  
die sich zieht durch mich und dich»  
(Meerbaum-Eisinger, 2012: 62).*

Концепт SEHNSUCHT вербалізується за допомогою словосполучень і низки лексем: Weh, Sehnen, Weinen, Tränen, Leid, Trauer, Schmerz, Sehnsuchtsweh, weinen. Лексеми несуть величезний емоційний заряд, дають змогу сповна донести до читача основний задум того чи іншого твору. Найбільш вживаними є weinen та Weh. У віршах плачуть дощ, ліс, ніч, єврейський народ і навіть сама Зельма. Стосовно лексеми Weh, другої за частотністю вживання, робимо висновок, що душевний біль не покидає дівчину. Часто ця лексема використовується і для вербалізації концепту LIED. Влучне використання слів-репрезентантів надає творам гостроти й пронизливості, психологічної чуттєвості.

Наступним складником концептосфери є концепт LIED. Пісня супроводжувала Зельму від наро-

дження. Звернення до піснених мотивів можна розглядати як бажання радіти життю та сповна насолоджуватися ним. І все ж переважають пісні смутку та відчаю. Цей концепт часто пов'язаний із попереднім. Підтвердження знаходимо навіть у деяких заголовках («*Sehnsuchtslied*», «*Schlaflied für die Sehnsucht*», «*Müdes Lied*»). Часто письменниця присвячує свій спів Лейзеру Фіхману.

У ранній період творчості поетеси народжувалися життєстверджуючі, радісні вірші-пісні. Останні ж її твори про печаль і тривогу. Аналіз використання концепту LIED дає змогу відстежити рух емоцій автора, зміну його світосприйняття: від радісного до меланхолійно-тривожного та трагічно-сумного або навпаки, що трапляється рідше. Зокрема, у вірші «*Lied der Freude*»: («*Alles tot und müd und ohne Duft, und es weint ein eingeschneiter Baum vor Weh*») більш радісні мотиви спостерігаються в останніх рядках вірша («*Eines Tages hört man einen Kuckuck und die Sonne leuchtet plötzlich auf und der Schnee verschwindet, Hauf nach Hauf*»), що можемо трактувати як незнищенність надії на краще, змогу вистояти в тяжкій ситуації.

Концепт LIED вербалізується як словосполученнями, де, власне, і вживається лексема Lied, так і окремими лексемами: Schlaflied, Sehnsuchtslied, Melodei, Windeslied, Regenlied, Nachtigall-Lied, Musik, Melodie, Ton, singen. Слова-репрезентанти – точні і багатопланові, підсилені художніми засобами, вони мають глибоке символічне значення. Майстерне використання лексем, навіть однієї й тієї ж, надає віршам різних, іноді діаметрально протилежних відтінків. Наприклад, у вірші «*Abend II*» трапляються лексеми Melodie та Musik, що надають йому меланхолійного характеру:

*«Der Himmel ist noch hell,  
noch sieht man kaum die Sterne,  
die Luft ist kühl und weich wie eine Frauenhand  
und süße Melodie dringt aus der fernsten Ferne:  
Musik einer Schalmey, zauberhaft, unbekannt»*  
(Meerbaum-Eisinger, 2012: 46).

У вірші «*Schlaflied für mich*» лексема Melodei, навпаки, надає віршу сумного мотиву, адже тут ідеться про мелодію тих безтурботних днів, які вже не повернути:

*«Ich spiele und spiele mir die Melodei der Tage,  
die nicht mehr sind, ...»*  
(Meerbaum-Eisinger, 2012: 52).

Пісня для письменниці – прекрасний життєвий літопис, музика почуттів, музика душі. Доля Зельми Meerbaum-Айзінгер схожа з її піснями. Мало в них світла та радості, як і в житті євреїв у часи нацистської окупації. Горе, безвихідь єврейського етносу на території Буковини того

часу переплелися з трагізмом особистого життя Зельми. Концептосфера творчості письменниці є віддзеркаленням болю та відчаю, які мають як історичне, так і біографічне підґрунтя.

Третьою домінантою серед концептів виступає NATUR. Вербалізований словами-репрезентантами, він частіше, ніж інші концепти, вживається в заголовках. Ці лексеми допомагають уявити, де й коли відбуваються події, дають змогу заглибитися у внутрішній світ ліричних героїв. Це опосередкований засіб їхньої характеристики. Компоненти природи та природні явища виступають акомпаніатором переживань. Робимо висновок, що ця тематика найближча авторці.

Природу Зельма сприймає як вищу силу, як прихисток від земних негараздів. Це визначає характер вербалізації цього концепту. Часто авторка ототожнює себе з тим чи іншим явищем природи, усвідомлює себе її частинкою. Лексем, які допомагають розкрити суть концепту, використано дев'ять: Wind, Baum, Regen, Himmel, Blatt, Sonne, Schnee, Luft, Wald. За частотністю переважає Wind, він персоніфікується, уподібнюється із самою поетесою. Використання цієї лексеми, як і деяких інших, базується на принципі так званого психологічного паралелізму – контрастного протиставлення або зіставлення картин природи з душевним, емоційним станом людини. Звучання слів-репрезентантів побудовано то на дисонансах, то на консонансах. Останнє трапляється значно частіше. Коли в душі Зельми загоралася надія на звільнення народу від окупантів або оживала згадка про світлу безтурботність дитинства, вітер співав сповнені надії пісні:

*«Schlafe, dann singt dir vom Glück der Wind  
und singt dir vom Frühling, der blüht»*  
(Meerbaum-Eisinger, 2012: 88).

Коли ж тугу й безвихідь відчувала рідна Буковина, то дівчина розділяла ці переживання, вітер у її творах набував зовсім інших рис. Він ставав сліпим, злим, нещадним:

*«Du, weißt du, wie der Wind schrill  
und wie der Wald, erschrocken bleich,  
nicht weiß, wohin zu fliehn?»*  
(Meerbaum-Eisinger, 2012: 54).

Друга за частотністю лексема – Baum. Глибокі душевні переживання, зумовлені неможливістю бути з коханим, – ще одне, і не менш важливе, підґрунтя для творчості. Зельма пише вірші, у яких елементи природи розділяють тугу за коханням:

*«Die Wege sind so endlos lang  
und meine Tage sind es auch  
und allen Bäumen wird so bang»*  
(Meerbaum-Eisinger, 2012: 56).

Окупаційний режим вирізнявся жорстокістю, непередбачуваністю, безперспективністю для єврейського народу. Стан суспільства важко було назвати стабільним. Це накладає відбиток на використання лексем. Природні об'єкти зображені в динаміці: в русі, дії, переміщенні. Вербалізація концепту NATUR зближує читача й автора, концентрує увагу на головному, збирає думки навколо теми твору, зосереджує. Вдало дібрана лексема візуалізує задумане автором.

Використовуючи словник «Duden», ми знайшли тлумачення лексем Sehnsucht, Lied та Natur і визначили їхні синонімічні ряди. Аналіз цих рядів дав змогу виокремити ознаки концептів. У Зельми лексичне вираження має така ознака концепту SEHNSUCHT, як смуток (Sehnen), LIED – мотив (Melodie), NATUR – природний світ (Umwelt, Tier- und Pflanzenwelt). Асоціативні ряди – короткі, 4–5 кроків, смислова відстань невелика, що полегшує розуміння творів, надає їм простоти й доступності.

**Висновки.** Отже, аналіз збірки «Ich bin in Sehnsucht eingehüllt» показує, що концептуальний простір творчості Зельми Меєрбаум-Айзінгер утворюють три концепти: SEHNSUCHT, LIED, NATUR. Провідним можна вважати концепт SEHNSUCHT, оскільки у вербалізації двох інших мотиви трагізму знаходять широке відображення. Загалом же, концептосфера щільна і компактна, виділити окремий концепт непросто, оскільки вони тісно перепле-

тени, іноді утворюють художній симбіоз. Лексичну наповнюваність концептуального простору зумовила епоха, в яку жила авторка. Незважаючи на юний вік, дівчина мала неабиякий власний життєвий досвід, різнобічні інтереси, що й дало їй змогу сформуванню багатий і насичений концептуальний простір. Варто згадати про генеалогічні корені: Зельма – яскравий представник єврейської нації. Її національна культура також наклала відбиток на формування концептосфери. Адже чим багатшим є національний, класовий та особистий досвід концептоносія, тим досконалішим буде і його концептуальний простір. Майстерне поєднання цих концептів дало змогу поетесі переконливо відтворити події тих років, коли Буковина була окупована. При цьому ми не знаходимо опису конкретних персонажів чи подій війни, але маємо цілісну картину того, що відбувалося. Творчість Зельми характеризується двозначністю образів, віршам властиві музичність, пісенний характер, милозвучність, мелодійність, а мова поезій проста та має чітку строфічну будову.

Життєвий шлях письменниці Зельми Меєрбаум-Айзінгер закінчився, а поетичний триває. Сьогодні, через пів століття, її ім'я знайшло гідне місце серед імен відомих діячів культури. Творчий доробок поетеси має відчутний вплив на формування моральних цінностей читачів, привертає увагу до тогочасних історичних подій, знаходить подальше відображення в інших видах мистецтва.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єсипенко Н. Г. Концепт як оперативна одиниця лінгвокультурології. *Наукові записки. Серія : Філологічна*. 2011. № 19. С. 25–30.
2. Єсипенко Н. Г. Текстові концепти та методи їх аналізу. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Л. Українки. Мовознавство*. Луцьк : ВНУ. 2009. № 5. С. 253–257.
3. Мартинюк А. П. Лінгвістична концептологія: методологічні платформи, методики аналізу, перспективи розвитку. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Л. Українки. Серія : Філологічна*. Луцьк : ВНУ. 2012. № 23. С. 81–88.
4. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.
5. Приходько А. Н. Концепты и концептосистемы : монографія. Днепропетровск : СПД Беляя Е. А., 2013. 306 с.
6. Селиванова О. О. Основы лингвистической теории текста и коммуникации : монографическое учебное пособие. Киев : ЦУЛ «Фитосоциоцентр», 2002. 336 с.
7. Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры. 3-е изд., испр. и доп. Москва : Академический проект, 2004. 992 с.
8. Emmerich W. Selma Meerbaum-Eisingers Gedichte als “Chronik der laufenden Ereignisse“ in der Bukowina (1939–41). Tübingen : Francke, 1991. 280 s.
9. Meerbaum-Eisinger S. Ich bin in Sehnsucht eingehüllt. Gedichte eines jüdischen Mädchens an seinen Freund. Czernowitz : Knyhy – XXI. 2012. 152 s.
10. Shchyhlevska N. Deutschsprachige Autoren aus der Bukowina. Frankfurt am Main : Peter Lang, 2004. 250 s.
11. Tauschwitz M. Selma Meerbaum. Ich habe keine Zeit gehabt zuende zu schreiben. Biografie und Gedichte. Hannover : Dietrich zu Klampen. 2014. 349 s.

#### REFERENCES

1. Yesypenko N. H. Kontsept yak operatyvna odynytsia lnhvokulturolohii [The concept as an operative unit of linguoculturology]. *Scientific notes. Series: Philological*. 2011. № 19. pp. 25–30 [in Ukrainian].

2. Yesypenko N. H. Tekstovi kontsepty ta metody yikh analizu [Text concepts and methods of their analysis]. Scientific journal of the Lesya Ukrainka Volhynia National University. Linguistics. Lucz`k: VNU. 2009. № 5. pp. 253–257 [in Ukrainian].
3. Martyniuk A. P. Linhvistychna kontseptolohiia: metodolohichni platformy, metodyky analizu, perspektyvy rozvytku [Linguistic conceptology: methodological platforms, methods of analysis, and development perspectives]. Scientific journal of the Lesya Ukrainka Volhynia National University. Series: Philological. Lucz`k: VNU. 2012. № 23. pp. 81–88 [in Ukrainian].
4. Prykhodko A. M. Kontsepty i kontseptosystemy v kohnityvno-dyskursyvni paradyhmi linhvistyky [Concepts and conceptual systems in cognitive-discursive linguistics' paradigm]. Zaporizhzhia: Prem'ier, 2008. 332 p. [in Ukrainian].
5. Prikhodko A. N. Koncepty i konceptosystemy: monografiya [Concepts and conceptual systems: a monograph]. Dnepropetrovsk: SPD Belaya E. A., 2013. 306 p. [in Russian].
6. Selivanova O. O. Osnovy lingvisticheskoy teorii teksta i kommunikacii: Monograficheskoe uchebnoe posobie [The basics of linguistic theory of text and communication: a monographic textbook]. Kiev: CzUL «Fitosociocentr», 2002. 336 p. [in Russian].
7. Stepanov Yu. S. Konstanty: Slovar russkoj kultury [The dictionary of Russian culture]. Izd. 3-e, ispr. i dop. Moskva: Akademicheskij proekt, 2004. 992 p. [in Russian].
8. Emmerich W. Selma Meerbaum-Eisingers Gedichte als «Chronik der laufenden Ereignisses» in der Bukowina (1939–41) [Selma Meerbaum-Eisinger's poems as “Chronicle of the current events” in Bukovina (1939–41)]. Tübingen: Francke, 1991. 280 p. [in German].
9. Meerbaum-Eisinger S. Ich bin in Sehnsucht eingehüllt. Gedichte eines jüdischen Mädchens an seinen Freund [I am longing. A Jewish girl's poems to her friend]. Czernowitz: Knyhy – XXI. 2012. 152 p. [in German].
10. Shchyhlevska N. Deutschsprachige Autoren aus der Bukowina [German-speaking authors from Bukovina]. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2004. 250 p. [in German].
11. Tauschwitz M. Selma Meerbaum. Ich habe keine Zeit gehabt zuende zu schreiben [I had no time to finish writing]. Biografie und Gedichte. Hannover: Dietrich zu Klampen. 2014. 349 p. [in German].